III. évfolyam 1896. Szombat, november 14. 92. szám.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „*Fejérmegyei Napló*“, a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az altalatok a katholikusok törekvéseinek előmozditására „*Fejérmegyei Napló*“ czim alatt létesitett uj lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. *Leó* papa *Zichy* Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő: Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: *szerdán este és szombaton este.* Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utcza 9. szám. Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Parlamenti pártok.

III.

A kormánypárt.

Régebben szabadelvüpártnak, ujabban liberális pártnak is nevezik, joggal azonban csak kormánypárti elnevezés illeti meg. Mert nagy hazugság rejlik ugy a szabadelvü, mint a liberális elnevezésben. Egyedül az igaz, hogy az a párt, melyet saját hatalmának fentartására a kormány hozott be, a kormánynak pártja, akárcsak egy zsoldos sereg.

A kiegyezés óta van folytonosan ez a párt kormányon, azaz helyesebben: a kiegyezés után kormányt szolgáltató szabadelvüpártból alakitotta magának a kormány azt a többséget, a melynek tagjai megközelitik a háromszázat, s a mely ma Európának leghatalmasabb, de egyuttal legkorrumpáltabb többsége.

Tisza Kálmán, midőn ellenzéki elveinek feladásával belépett a kabinetba, Magyarország sorsa fordulóponthoz ért, mert annak a politikusnak a ki hatalomvágyból nyiltan szakitott multjával, másfél évtizeden keresztül legfőbb törekvése odairányult, hogy hatalmát, illetve személyes uralmát biztosithassa. Ennek érdekében meghamisitotta a választásokat, s hiveit olyan emberekből állitotta össze, a kik mindent neki köszönhettek.

Tisza bukása után Szápáry Gyula gr. hasztalan igyekezett a Csáky-féle szerencsétlen februári rendelet-okozta zavarokat lecsillapitani, mert a Tisza-hivek minden törekvése elé akadályokat görditettek. A párt türelmetlen elemei, melyeknek jó részét a Tisza-csoport képezte, a szabadkőmüves-liberális törekvések érvényesitésével óhajtott a helyzet kellemetlenségeitől menekülni s midőn Szápáry ez áramlatnak utját akarta állani, saját pártjában kiütött palota forradalom leköszönni kényszeri tette. A liberális töredék akkor Wekerle Sándort emelte a miniszterelnöki székbe, a ki financziális tehetsége révén ezidőben népszerüségének tetőpontján állott. Nem csak a kabinetnek, de magának a pártnak léte is a liberális javaslatoktól függött, a melyek, hogy törvény erőre emelkedjenek, mindent elkövettek. Egy felöl elámitották a nemzetet, más felől pedig az uralkodót, aki előtt ugy tüntették fel az egyházpolitikai törvényeket, mint a nemzet által követelt reformokat. Az alkotmányos uralkodó meghajolt a nemzet kivánsága előtt s legfelsőbb jogával nem élt a reformog meggátlására. A szentesitett törvényeket az ország nagy többsége szomoru lemondással vette tudomásul abban a hiszenben, hogy az ő Felsége kivánságára hozatott. Az igy elámitott nemzet azonban csakhamar öntudatra ébr dt és már Wekerle utóda Bánffy báró a néppárti áramlattal találta szemben magát.

Ez a tehetségtelen politikus, a kinek képességei alig emelkednek felül egy falusi biró szük látkörén, vezeti azóta Magyarország sorsát. Nem akarjuk ez alkalommal nevetséges szereplését, s azokat a botlásokat részletezni, melyeket kormányelnöksége alatt elkövetett s csak is a választási hadjáratban nyilvánult esztelenségeinek következményét s a kormánypárt jelenlegi állapotát akarjuk megvilágitani.

Az uj parlamentben a kormánypárt közel 300 taggal lesz képviselve, mi azt jelenti, hogy az összes számarány háromnegyedrészét párthivei alkotják, a melyeknek száma titokban még nagyobb, mert hisz a Kossuth-párt tudvalevőleg szintén a kormány segély-csapatát képezi. Ilyen nagy kormány-többséggel szemben az ellenzék tehetetlenül áll s reménye sem lehet arra, hogy müködésével bármi sikert is érhessen el.

Ez az óriási többség azonban, a legdurvább erőszak, a leggaládabb törvénysértések révén hozatott össze. Nem elveik mindent magával ragadó hatalma szerezte többségüket, hanem a pénz, a hatalom erőszakossága: a törvénytiprás. Az ilyen erkölcstelen alapon összehozott többség pedig nem birhat azzal az erkölcsi sulylyal, a melyet még egy ilyen nagyszámu többség sem nélkülözhet, ha parlamenti eredményeket akar felmutatni.

De ezenkivül is nagy kérdés még, hogy ez a nagy többség az marad-e, ha a peticziók tárgyalására kerül a sor? Mert

A kik egyszer szerettek.....

— A »Fejérmegyei Napló« eredeti tárczája. —

Irta: **Gaszner József.**

Régi történet a mit most elmondok. Egy nyári este lopva hallgattam meg, midőn az erdő virágai beszélték el egymásnak. Az időben történt, midőn még a magyar földön a szabadság szent tüzétől lelkesitve hangzottak végig a harczra hivó harsonák hangja s elkapta a lengő fuvollat azok haugjait s vitte el mindenhova a bérczek sötét zugaiba, a rónák délibábos tájaira, be a családi szentélybe. A szivnek szabadság szerető porczikái széttépték rab láncaikat s testet, lelket áthatva viharzó zúgásként rohantak át a magyar földön, betörve a legszegényebb kunyhótól a fénytől s pompától ragyogó kastélyokba is.

A szivnek az időben legerősebb lakója a szabadságszeretet volt. A férfi kész volt, hogy azt megvédje, elhagyni hitvesét s az ifju pedig szerelmét. Az anya harczra nevelte gyermekét s a csecsemő altató dalául a toborzó hangjai jöttek a szerető szülő ajkaira.

Igy hallottam az erdő virágainak csevegését, melyeket akkor talán az erdei páfrány virágainak szálló himpora édesebben csókolt végig s a napsugár vidorabb kedvvel játszott szirmaikkal.

A mit pedig tovább csevegtek a virágok, az ilyen formán maradt meg az erdei illattól akkor elkábult agyamban.

* * *

Fényes tavaszi naptól virágokat fesesztő fák alatt, a park utain vidáman sétált egy fiatal lány. Edithnek hivták. Szép volt ő elragadóan szép . . . Angyali tisztaságtól sugárzó arcza a legnemesebb lélekre engedett következtetni. Termete a természet remeke volt, mintha a müvészeket és költőket akarta volna kérdőre vonni. Mintha csak müvészetüket lealacsonyitani akarta volna, mondván: Ti kontárok! Nem találtok nagyobb mestert nálam, a természetnél, kit az Alkotó hatalmas ereje igazit. Tudástok s minden müvészetetek ereje én vagyok. Az Alkotó erejéből én a minta s ti csak gyarló utánzóim vagytok. Ime! jöjjetek, ha nem hisztek s csodáljatok, hogy higyjetek Nos s most leheljetek ilyen alakot szobraitokba, ha tudástok határa megálljt nem kiált! Jöjjetek s nézzétek élettől duzzadó rózsás piros arczát s hozzatok vásznaitokon össze festéktekkel ilyen szint, ha ecsettek vissza nem hanyatlik kezeitekkel együtt. Hisztek-e már, belátjátok-e, hogy erre képtelenek vagytok, erre csak a természet képes, igazgatva a leghatalmasabbtól az Istentől . . . . .

Ilyen volt Edith, észbontóan szép. Vidám halk dalát a park hangozta vissza. Majd leült egy padra s a kezében tartott könyvbe mélyedt. Izgalmas jeleneteken futott végig szeme a könyvben. Egy ifju s egy lány történetét olvasta, kik nagyon szerették egymást, de a sors beleavatkozott szerelmükbe s az ifjut elvitte a lány oldala mellől, ugy hitték rövid időre, pedig nem, — mert elvitte — örökre.

A könyvnek e jelenete mély befolyást gyakorolt vidám kedélyére s magához mondogatta: Nem! igy az nem lehet. A sors kegyetlensége nem terjedhet már ennyire, hogy két szerető szivet örökre elválasszon. S ha mégis megtörténhetne . . . . .

E szavaknál elakadt halk szava. Könnyek peregtek alá rózsás arczáin. Hisz ő is szeret, nagyon szeret, mert őt is szeretik, igen nagyon szeretik . . . . .

A könyvet becsukta s gondolataival foglalkozott s tekintete megakadt a diszes kötésü könyv tábláján, melyen az a jelenet van ábrázolva, midőn az ifju bucsuzik a lánytól, mondva, hogy rövid időre, pedig örökre bucsuzott. Mintha valami elöérzettől megijedt volna, oly hamar átcsapta a könyvet másik oldalára, hogy ne lássa a szomoru ábrázolást.

A mint gondolataiba mélyedt ismét, a messze távolból közelgő vidám zene s dal hangja jutottak fülébe, mely aztán ismét rövid időre elhallgatott, hogy annál közelebbről hangozzék ismét. Nem tudta mi lehet, kik jöhetnek, csak gondolta. — Talán a magyar szabadság vesztének megmentésére felhivó toborzók vig zenéje és hangja lehet.

Csakugyan az volt. Már a park szélén elhuzódó országut mellett haladt el a szent lelkesedéstől áthatva a vidám menet, tartott lefelé a közeli kis városba, hogy ott a harczba hivó harsona hangjai mellett hivják fel a magyar szabadságot megvédő katonáknak a kis város öregét és ifját.

Ozönével jöttek a háromszinü zászló alá — mely az egyikfelől szüz Mária kép diszlett — a jelentkezők s oda tartották kezüket a

Mai lapunk 8 oldal.

00000121

igaz ugyan, hogy ők itélkeznek a választások megsemmisitésének kérdése fölött s azt már mindenki tudja, hogy az ő igazságérzetük eltompult tökéletesen, s elégtételt a választási elnökökkel szemben hiába kérünk. Nagy kérdés azonban, hogy m e r i k-e azonositani magukat az országban elkövetett gazságokkal? — Kérdés, nem fognak-e az utolsó perczben a felelősségtől megrémülni, nem fognak-e idejekorán észretérni, hogy esztelenségük beláthatatlan következményü lehet? Ők maguktól valószinüleg nem térnek más utra, s ha volt bátorságuk a törvénytelenségek végrehajtására rendeletet kibocsátani, volna bennük elég gonoszság, hogy azt szentesitsék is.

De a kormány alkotmányunk értelméken nem kizárólagos tulajdonosa a hatalomnak, hanem azt a koronás királylyal együttesen gyakorolja. Az a kérdés tehát most, vajjon Ő Felsége azonositja-e magát a kormány visszaéléseivel, kérdés, hogy a választási törvénytelenségek megismerése után nem vonja-e meg bizalmát attól a párttól es kormánytól, a mely képtelen alkotmányosan intézni a nemzet sorsát. Nagy kérdés végre, hogy az uralkodó a korona fényével támogatni fogja-e a törvénytelenségeket, a melyek alkotmányunkat alapjában megtámadták? Mert hiszen ő Felsége nemcsak arra tett esküt, hogy az alkotmányt tiszteletben fogja tartani, hanem arra is, hogy azt másokkal szemben megvédelmezi. Ha tehát egy hivatalos hatalmával visszaélő közhivatalnokot ő Felsége a király nevében évekre terjedő börtönre büntetnek, elkerülhetik-e a méltó büntetést azok, a kik hivatalos hatalmukkal az egész nemzettel szemben éltek vissza? Avagy a miniszterekreknek szabadalmukban van a gazságok elkövetésére?

Ő Felsége még nem nyilatkozott a választásokat illetőleg s a kormány által sugalmazott trónbeszédet csak november 23-án szándékozik elmondani a királyi palota tróntermében. Mit fog mondani ebben a beszédben? — azt még nem tudja senki s nem lehetetlen, hogy váratlan meglepetések fogják érni a kormányt és a pártokat. Ismerjük ő Fe'ségének igazságszeretetét, s biztosan tudjuk, ha ő igaz képét nyeri a lefolyt választási hadjáratnak, megtogja találni a módját, nem csak hogy rosszállását kifejezze, de hogy a sérelmeket orvosolja is. Elvégre egy önző kormány hatalmát féltve ilyen czudarságok elkövetésére is ragadtathatja magát, tekintet nélkül arra, hogy az elégületlenség forradalmat idéz elő. A lelkiismeretlenség és a félelem adhat ilyen kétségbeesett tanácsot is. Az uralkodóknak azonban nagyon óvatosan kell kerülni a nemzetek nyugalmát fölzavaró izgalmakat, mert a forradalmaknak nemcsak kétes a kimenetelök, de mindenkoron a trón tekintélye s az ország erejének rovására fejeződnek be. Az uralkodók nem ideiglenes tulajdonosai a trónnak, mint a kormányok a hatalomnak. Ezek megkisérthetik kétségbeesett eszközökkel fölszinen tartani magukat, de az uralkodóknak a jövőre, s családjukra is kell gondolniok.

Mióta a nemzet uralkodójával kibékült, 29 év telt el, és ez idő alatt mi minden alkalommal csak a legalkotmányosabb uralkodónknak ismertük királyunkat, de nemcsak mi, hanem az egész művelt világ fejet hajt Ő Felsége előtt, s általános a meggyőződés, hogy ő a legalkotmányosabb uralkodó. Bármit hozzon is a jövő, mi nyugodt lélekkel, törhetlen bizalommal tekintünk uralkodónk felé és megvagyunk győződve, hogy ő csak is alkotmányos érzéke által vezéreltetve fog dönteni.

Ha azonban a kormánynak sikerülne ez alkalommal is eltitkolnia Ő Felsége előtt a valót, abban az esetben folytatjuk a kormány ellen a harczot. Folytatjuk addig, a mig reményünk lehet, hogy alkotmányos uton a nemzet jogait megvédelmezhetjük. A mint azonban tudatára ébredünk annak, hogy a törvénytelenségekkel szemben tehetetlenek, és azt meggátolni képtelenek vagyunk, visszalépünk erről a térről, a melyre a hit és az igazság védelme szólitott. Ha azonban az megtörténik, hogy mi elhagyjuk őrhelyeinket, akkor kezdetét veszi a forradalmi elem izgatása és nincs hatalom, mely megóvja az országot a vérkeresztségtől.

Mielőtt azonban ez bekövetkeznék, jöhet közbe még egy másik eshetőség is, a pártok fuziója. A 67-es mérsékelt ellenzék és a néppárt megtalálhatja a közös érintkezési pontokat s az együttes küzdelem erkölcsi alapjának érzetében lehet oly erős, hogy megdönti a hatalmat jogtalanul bitorló kormányt.

Bármi legyen a jövő könyvében irva, mi bizton remélhetünk, mig a kormány és pártja csak rettegéssel gondolhat a kifejlődésre. Mi az igazság, a jog alapján állunk, ő nekik nincs erejük, mert elvesztették a jogosságnak még a látszatát is.

Ilyen ez az óriási többség! Korhadó hajó, a melyet a jóakarat hasztalan igyekszik befoltozni, más helyen szakad ki. Romlásnak indult szervezet, a melynek természetes következménye a — feloszlás.

— **A közigazgatási biróság** szervezésének kérdése foglalkoztatja most a kormányt. Nem kis gondot okoz a birák kinevezése. Volt és jelenlegi képviselők a kormánypártból fölös számmal jelentkeznek a jól jövedelmező állásokra. Az elnöki állás, melyre tudvalevőleg Wekerlét nevezik ki, az elterjedt hirek szerint ez uttal huszezer frt évi fizetéssel és kétezer frt lakásbérrel lesz javadalmazva. Erre a magas fizetésre inditóokul szolgálna az, hogy Wekerle miniszterelnöki állást töltött be. Mi azonban nem tartjuk valószinünek, hogy a kuria elnökének fizetésénél magasabb összegben legyen a

---

toborzó hadnagy elé, hogy megkössék a becsület szót.

A toborzók végre elhagyták a kis várost, hogy máshol végezzék el harczra hivó munkájukat.

Az ifju lány pedig ott ült tovább a park padján s gondolatai a menet látásától már a csatatér tüntette önmaga elé. Látott ott küzdeni s elesni a harczban idős embereket, kik árva gyermekeket s buslakodó hitvest hagytak maguk után s látott küzdeni és elesni a harczban ifjakat, kik szomorkodó lánykákat, szerelmüket hagyták magányban. Edith a gondolatokból ugy visszariadt, nem tudta mért. Hiszen ő is nagyon szereti hazáját, mint sok más magyar lány, de mégis nagyon lehangolta az olvasott könyvnek tartalma. Gondolataiban elmélyedve nem is vette észre a fák mögül lassan lopva hozzá közeledő ifjut.

Az ifju pedig csak lassan, lopodzva a lány hátamögé ment s egy darabig némán állt, ezalatt Edith tovább gondolkodott s sehogysem tudott a könyv tartalmával megbarátkozni s mintegy önfeledten hangosan mondá: „Nem az még sem lehet . . . . .“

— Mi nem lehet . . . kérdé az ifju.

Edith ijedten fordult meg az ismerős hang hallatára s elpirult arczczal mondá:

— Maga Gyula itt volt a hátam mögött s ilyen nagyon megijesztett. Ez még sem szép ám magától, maga csunya . . . .

— No ne haragudjon azért édes Edith, nem akartam én ily nagyon megijeszteni. Mondja csak ugy-e nem haragszik.

— Nem haragszom — felelé Edith, de aztán máskor ne ijesztgessen meg oly nagyon!

— Ha nem haragszik, akkor mondja csak meg, mire mondta az előbb oly hangosan: „Nem, az még sem lehet . . .“

— Hát maga hallotta Gyula.

— Igen, persze hogy hallottam, hiszen itt álltam egész közel.

— Akkor megmondom. Nézze csak ezen könyvnek a tábláján ezt a képet, mit gondol mit akar ez jelenteni?

— Hogy mit jelent — felele Gyula s azután hosszan, gondolkodva nézte s végre mondá:

— Hondolom, hogy mit jelent, de mégis a magácska szájából szeretném hallani e kép értelmét. Mondja meg nekem.

— Tudja, hát ez azt jelenti — mondá naivul Edith — hogy ez a fiatal leány meg ez a fiatal ember nagyon szerették egymást . . .

— Mint mi — szakitá félbe az ifju, Edith beszédét.

— Ugyan ne zavarjon, mert nem mondom el, pedig nagyon érdekes. — Mint az előbb mondtam, hát ezek nagyon szerették egymást, de a gonosz sors miatt az ifju ember elbucsuzott szereelmétől, rövid időre . . .

— Mint én — szakitá ismét félbe a beszédet Gyula.

— Mit mond ön, bucsuzni akar tőlem rövid időre? Miért? — Talán csak nem megy el a . . .

— De bizony elmegyek, a magyar szabadságharcz kivivására. — Ugy-e ezt akarta mondani?

— Igen, — válaszolta Edith — Itt hagy engem s elmegy rövid időre . . . talán örökre . . . Ne hagyjon itt, — folytatá fájdalmasan Edith s szemeiből könnyek peregtek alá — mert én magát oly nagyon . . . — Tovább nem merte mondani, s arczán pir futott végig.

— Igen, tudom hogy szeret, s én is szeretem magácskát Edith, határtalanul, de bucsuznunk kell, szép angyalom — sz lt az ifju s ajka a fájdalomtól vonaglott. — Lássa, mit érne a mi boldogságunk, ha hazánkat veszélyben látva, hallanánk a harczi kürt szavát, s látnánk szegény magyar hazánk bukását. Legyen erős édes Edithem, ha én is elmegyek, azzal is több lesz a csapat, mely küzd a szent eszméért. Bizzon a hatalmas és jó Istenben s kérje őt, hogy visszajöhessek.

Edith nem szólt semmit, csak két forró könny futott végig arczán s az ifju nemes arczvonásaira tekintett, mintha várná onnan tovább a biztató szavakat.

Az ifju átölelte Edithet s egy csókkal érinté szüzies arczát s aztán halkan, fájdalmasan mondá:

— Legyen hü hozzám . . . Szeressen engem tovább, sokáig s ha netalán vissza nem jönnék, szeressen örökre . . . Ha itt nem, de ott az örök hazában fogunk minden bizonynyal találkozni, mert a szerető szivek mindig találkoznak . . .

— Hü leszek hozzád! . . . susogja végre Edith is.

— Veled leszek mindig, édesem! — folytatá az ifju. — Most kötelesség hiv mellőled, szent kötelesség ez, mely megfoszt szép szemed nézésétől, bársony kezed simogatásától s ajkad édes szüzies csókjától. Nem fog szivem elhagyni soha, veled lesz mindig, verőfényes nappal, a sötét éjszakában, a golyók záporában, a villogó kardok csörrenésében, veled lesz

00000122

közigazgatási biróság elnökének fizetése megállapitva, miután ez a törvény 2. §-ával is ellenkezném. A másodelnöki állásra, mint ismeretes, Széll Ignácz belügyminiszteri államtitkár van kiszemelve. Ez állás javadalmazása még nincs megállapitva. A kinevezendő uj birák között emlegetik dr. Tarnay Gusztáv Borsódvármegye alispánját is, a kit szintén rendes biróvá fognak kinevezni. — Kinevezik azonkivül rendes biróvá Lits Gyulát is, a vaáli kerület liberális képviselőjét, a mely kinevezés majd érthetővé teszi azt a hirtelen jött liberális lázat, mely az egyházpolitikai törvények szentesitése után olyan váratlanul meglepte a jeles képviselő urat.

— **Az uj főispán.** Miut bevégzett tényt emlegetik, hogy báró Fiáth Miklós főispán utódja báró Fiátk Pál veszprémmegyei földbirtokos a jelenlegi főispán testvéröcsese lesz. Különben a kinevezés az uj országgyülés megalakulása után rögtön bekövetkezik.

— **Az ugodi mandátum.** Az ugodi kerület mandátumát peticzióval támadják meg azon az alapon, hogy a megválasztott kormánypárti képviselő, báró Pongrácz Anzelm nem választó. A mandátumot meg kell, hogy semmisitsék, mert Pongrácz sem az idei, sem a jövő évi választók névjegyzékébe nincs felvéve.

Igazságos ellenfél.

Senki sem mondhatja, hogy a „Budapesti Hirlap" néppárti elveket vall. Nem mondhatja ezt különösen azóta, hogy a laptulajdonosa és főszerkesztője Rákosi Jenő magyar nemessé lett. A tegnap megjelent számában azonban kénytelen kelletlen vezérczikkezik a parlamenti helyzetről s bár észrevehető, hogy nem rokonszenvezik pártunkkal a kényszer hatása alatt a következő igazságokat valja be:

Mit kell ily körülmények között kormányunk diadalának értékéről tartanunk: azt nehéz megmondani. Nem is bocsájtkozunk arra nézve találgatásokba, megmaradunk a mellett, hogy a helyzet feltünő jelenségeit összeszedjük a gondolkozók számára.

Nem kell talán mondanunk, hogy ezt a diadalt nem a szabadelvü eszmék hatásának tulajdonitjuk. Nem. Ezt a pénz és hatalom kezelése csinálta. A mi parlamentünk ma abban különbözik a többi: német, az osztrák, a francia parlamentektől, hogy itt az összes ellenzéki csoportok aprók, és a kormány magának egy oly többséget csinált, a melytől szinte maga is meg van ijedve. A kormány parlamentáris fogalmak szerint oly erős, hogy csinálhat az országgal ma a mit akar. A ki azonban magát és másokat ámitani nem akar, az kénytelen lesz beismerni azt, hogy egyetlen egy pártnál is, a kormányénál, a nemzetinél, a függetlenségieknél is nem volt őszinte lélek, nem volt lelkesedés, nem volt az a hit, a mely az embereket ragadja, fölemeli, megtisztitja, ideális czélok kivivására alkalmasokká teszi.

Ilyen lélek csak egy pártnál volt: a néppártnál. Lehet ezt a pártot kártékonynak tartani, lehet gyülölni, lehet megvetni, de becsülettel azt tagadni: nem lehet, hogy a népet magával ragadta.

Persze, azt mondják, a papok fanatizálták, pokollal ijesztették, menyországgal csalogatták. Mit tesz az? A nép hitt nekik és ment utánok hittel.

Elvégre 1848-ban Kossuth Lajos is fanatizálta a népet. És 1861-ben Deák Ferencz is fanatizálta a népet. A természet egyszerü fia a maga együgyüségében és tisztaságában azzal becsesebb a tanult rétegeknél, hogy fanatizálható és a nemzet nagy czéljaiért tüzbe vihető ellenállhatatlan erővel. Hogy ezuttal nem tudta fanatizálni se Bánffy, se Tisza, se Apponyi, se Ugron, se Kossuth, hanem megrokkant erejü mágnások mozgósitották: erről ki tehet? Azért a nép szava nem Isten szava többé?

Ennek a pártnak a választóit elkobozták, széthordták, szétverték, a hatósági erőszak, a törvény kijátszása mindenes-közével irtották; ellene szövetkeztek az összes pártok és mégis behozott, gondolom, huszonegy képviselőt.

Mivel mással, mint a fanatizmusával.

Nem krónikába méltó dolog-e, hogy Ugron és hivei és Kossuth és hivei eldobják harmincz éves közjogi zászlójukat és a néppárt ellen mennek szavazni és rászavaznak a kormánypárt jelöltjére, a magasabb kvótára. Milyen lelkiismerettel fognak ők a kvóta emelése ellen pattogni? Hiszen ők is liferáltak szavazatokat Bánffynak.

Ezt annak bizonyságául hozom föl, hogy az összes többi pártokban nem csak a választók nem lelkesednek a jelszavakért, melyek után mennek, de maguk a vezetők sem veszik komolyan az elveket, a melyekért látszat szerint küzdenek.

Hiszen világos: a néppárt megszavazza a kvótát: azért Bánffy még sem kegyelmez neki. A néppárt Bánffyt óhajtja megbuktatni: Kossuth és Ugron tehát rászavaztat embereivel — Bánffyra Kossuth és Ugron a 67-iki kiegyezés revizióját sürgeti: Bánffy segédcsapatokat ád nekik a néppárt ellen, a mely a kiegyezés föntartását hirdeti.

Mind paktál, mind alkuszik, csak a néppárt nem.

Az a szine van a dolognak, mintha mind együtt a néppárttól félnének. És igazuk van, ha félnek, mert azt konstatálni kell, hogy ha a választást csak félig-meddig rendesen intézik, akkor negyven-ötven néppárti képviselő a legkevesebb, a mi bejut a Házba. Egy párt pedig, a mely a mely első megindulásával ekkorát lép, félelmesnek mondható. Hozzá e pártnak a mi tettleges politikusaink közül nem akadt sem barátja, sem vezetője.

Milyen helyzet fog a parlamentben ezekből a dolgokból kifejlődni? Hogy fognak az ellenzékek egymással és a kormánypárttal szemben állani? Képesek lesznek-e komolyságukat föntartani programjuk mellett, a melyet a választáson is elárultak? És a mi iránt mind érdeklődnek, a mitől egyik is, másik is fél, nem lesz-e az a néppárti csoport kovász közöttük, a mely megsavanyitja az egész testet?

Lehetetlen csak sejteni is, mit fog az óriás többség, mit fognak a törpe minoritások csinálni, holott olyan vezérelméje, a ki tekintélyével igazgatni tudná e tömeget, a Házban nincsen, olyan vezérelvei, a melyekért az egész tömeg lelkesülne, nincsenek; az az egy irányzás, a melynek fanatikusai vannak, rémülettel tölti el a sokaságot, s a kik vezértalentumok vannak az ellenzéken, azok vagy nem érdeklődnek, vagy nem mernek érdeklődni az egyetlen motivum iránt a melynek ma hatása van.

élve, — halva . . . — ejté ki önfeledten a szót az ifju.

— Halva . . . — mondá ijedten utána Edith s remegve, s közelebb huzódott az ifjuhoz. — Majd elüzve e rosz gondolatot s igy szólt: Nem, az nem lehet. Te délczeg, bátor vagy! Ügyes kardforgató, rettegett bajvivó, kinek büszkesége kemény aczéllá változtatja a kar izmait. — Te vissza fogsz jönni!

Egy darabig néma csendben voltak, majd ismét Edith szakitá félbe, s lemondó tekintetet vetve az ifjura, mondá:

— Jól van! Menj tehát; ha a szent kötelesség hiv. Én mindig rád fogok gondolni s kérem az ég Urát hozzon vissza ismét ölelő karjaimba.

S aztán ölelték egymást némán, hosszasan, mintha sohasem akarnának elválni, pedig már elérkezett az idő midőn az ifjunak távozni kell. Hallatszik már messze ismét a zene s a vig dana, mely már nem a toborzóké, hanem a gyülekező csapaté. Az ifju még egy csókkal illette a szüzies arczot s aztán elváltak szomoruan s némán. Midőn az ifju már messze a park utain ment, fordult még egyszer vissza s csókot intett a szép Edith felé, ki még most is ott állt azon a helyen, hol elbucsuztak ki tudja mennyi időre . . . talán örökre . . .

* * *

Multak ezután a napok, a hosszu hónapok, mióta az ifju elment. Edith nem hallott semmi hirt sem róla, csak álmában, mintha az ifju beszélne hozzá szerelmesen, a mire őmindig felijedt s aztán ismét az álom vett erőt rajta. Ha nappal volt, akkor pedig imát-imára mondott az Istenhez egy életért, a kedvesért, hogy láthassa mégegyszer.

Igy multak a napok. A fájó kebel pedig lecsendesül, s küzd magában, remél . . . boldog viszontlátást.

Egy napon, midőn Edith a park szélén állva az országut felé nézett, annak láthatárán egy csendes menet jött, de nem lehetett tisztán kivenni miféle menet. A nap vérvörös fényben lassan bukott le a láthatáron s már közel volt a szürkület. A menet ezalatt lassan közeledett. Szomoru szép menet volt. Két honvéd egy tábori hordágyon egy halvány, ifjut hozott, kinek legutolsó kivánsága, látni még egyszer kedvesét. Az ifju szép nyulánk testét hadnagyi ruha fedte, mely néhol, a harcz hevében kapott seb vérétől piros lett. Bátor volt az ifju a harczban mindig elöl járt, küzdött a szabadságért elszántsággal, mig egy ellenség gyilkoló fényes vasa sebet nem ütött testén. Az ifju aztán hátramaradt; mivel nem tudott tovább haladni s gyönyörködve nézte, mint fut az ellenség a magyar sereg elött. Sokáig némán nézett, majd elszédült s a földre bukott. Mikor feleszmélt egy hordágyon találta magát, körülvéve a városi ismerőseitől, kik szintén résztvettek a harczban. Ezek teljesitették kivánságát. Elhozták kedveséhez . . . .

Edith ijedve állt a park szélén s várta a menetet. Mintha valami előérzete sugta volna. Gondolata rögtön a távozó szerelmesénél volt, s minél jobban közeledett a menet annál inkább erőt vett rajt a gondolat, hátha Ő . . .

A szomoru menet már egészen a park szélén van s Edith kiugrott az országutra s a menet elé futott. A kik hozták a koporsót némán leteszik. Edith szive telve volt rémülettel, midőn maga előtt látta halott halványan az ifjut. Fejéhez kapott s mintegy öntudatlanul sugták ajkai: „Tehát mégis igy jött meg".

Az ifju nehezen felnyitotta szemeit s alig hallható hangon mondja Edithnek.

— Megjöttem, hogy mégegyszer lássalak. Isten álljon meg! — S ezután mindjobban elhaló hangon beszélt. Szeress tovább is . . . . míg . . . találkozunk ismét . . . . fenn az örök hazában . . . . Azután lecsukta szemét az ifju s egy mély sóhajjal elszállt lelke az örök hazába . . . hol várja öt . . . kit szeretett.

Edith leroskad kedves halottja mellé s nézi az ifju arczának hideg, szép vonásait, azt a büszke homlokot, azt a sápadt, fehérlő ajkat... aztán csokolja hosszan, hevesen.

* * *

Az ifjut eltemették.

Az évek multak. A park s a kastély egyedüli tulajdonosa egy tisztes már-már öregedő nő volt. Haja őszbevegyült, a szemeinek fénye meg tört, járása ingadozó lett, de homloka s arcza oly nemes és tiszta kifejezésü volt, mely mindenkit tiszteletre parancsol.

Csendes estéken, midőn a nap nyugovóra tér s megszólal az esti harang Ave Mariája, büvös zenéje az imádságnak, mely tiszta megnyugvást, békét árászt maga körül, ilyenkor látni a parkban levő sirboltnál a mint a tisztes öreg nő megjelenik s kezeit összeteszi, ajkai imát rebegnek az ég Urához. Arcza ilyenkor a szelid megnyugvás s szemeiből a lemondó fájdalom tükröződik vissza.

Imádkozik itt hosszan egy ifjuért, egy délczeg leventéért, ki meghalt a golyók záporában s ki szeretett s ki még most is szeret, fenn az örök hazában . . .

00000123

Ez ma a parlementi helyzet, ha az ember elfogulatlanul nézi. Boldog, a ki nincsen a szerencsétlen elkárhozottak közt, a kiknek lelkiismeretére száll, akármiképpen fejlődjék a helyzet tovább. Bizonyos, hogy sem kormány, sem törvényhozás kritikusabb helyzetben nem volt még, nem annyira a nevezetes föladatok miatt, melyek a kiegyezéssel kapcsolatban mint kvóta vámszerződés stb. várakoznak rá, hanem azért mert az érzület, a fölfogás, a politikai világnézet átalakuló küszöbén állunk és ilyenkor azé a győzelem, a ki a lelkekre a legnagyobb hatást tudja gyakorolni. A ki e hatás eszközeit elhanyagolja, meg nem ismeri, vagy erőszakosan kiirthatni véli s az nem vezére hanem áldozata lesz a maga korának. Nálunk pedig ma a kik tudnák a tengert felkavarni, azok nem merik, a kik pedig mernék, azok nem tudják. Ez a szituáczió."

A várnai választás.

Azt hittük, hogy a lefolyt általános képviselő választások kimeritették tökéletesen a gazságokat, pedig dehogy! A várnai választás még a mi piszkos választásaink között is toronymagasra emelkedik ki gazságok tekintetében. Itt találták fel először a választói igazolványokat, a melyek nélkül a választók nem juthatnak a szavazó helyiséghez. Arról pedig gondoskodik a választási elnök, no meg a községi jegyző, hogy ilyen igazolványt csak megbizható kormánypártiak s csak igen kevés néppárti kaphasson. Igy történt aztán, hogy a választó kerület bejegyzett 1600 választója közül nem szavazhatott le csak 430, még pedig a kormánypártra 269, a néppárti jelöltre pedig 161. Több mint ezer választó nem élhetett alkotmányos jogával.

Igen érdekes világot vet az egész választás berekesztése utáni események, amelyeket egyik ottan járt laptudósító a következőkép irt le:

A választás berekesztése után a néppárti sokadalom tehetetlenül ott maradt abban az utczában, a hová a csendőrség szoritotta. Leszállt az éjszaka s a gyér lámpások alig sugároztak egy kis világosságot, de azért a várnavölgyi országutra vezető utczában végig lehetett látni a nyüzsgő fekete tömeget. A szegény tót parasztok tördelték a kezüket, nem birták fölérni észszel, hogy mi történt voltaképpen. Ők egész nap áznak-fáznak a szabad ég alatt, hogy végre leszavazhassanak — a hitükre, mint az egyik, ki szerencsés volt jó igazolványt kapni, a szavazó-helyiségben mondotta — s most elküldik őket, anélkül, hogy csak be is eresztették volna a bizottság elé: hogy is birnák ők ezt becsületes, együgyü értelemmel fölfogni? Vártak, hogy hátha még történik valami s nem mennek haza, mint most két hete is (október 28-án) dolguk — végezetlen. Egyik-másik káromkodott is, hogy kutyák-e ők, hogy kutyába sem veszik eljövetelüket? Az egész tömeget két soros csendőr kordon választotta el a piacztól. Oldalt készenlétben állt egy szakasz csendőr.

Ekkor Csathó csendőrfőhadnagy berohant a választóhelyiségbe és igy szólt az elnökhöz:

— Jelentem alásan elnök ur, a néppártiak nem akarnak szétoszlani, ugy látszik valamire készülnek. Jó volna, ha a néppárt bizalmi férfiai rábirnák a népet, hogy oszoljon szét, mert különben közibe lövetek.

Mindenfelől rémült arczok fogadták ezt a kijelentést. Az elnök ugyanazt a kérelmet intézte a bizalmi férfiakhoz, különösen Czvincsek kisuczaujhelyi káplánhoz, a ki a néppártot szervezte, hogy birják távozásra a népet. Czvincsek erre igy felelt:

— Én nem merek kimenni a nép közé. Én hoztam ide ezeket az embereket, de miután nem engedték őket szavazni, azt fogják hinni, hogy árulást követtem el és megköveznek.

Zmeskál Zoltán könyörgésére mégis csak kiment a főhadnagygyal. Zmeskál maga is kiment nemsokára utánuk, de már nem látta sem a papot, sem a főhadnagyot. Ők ugy látszik, megkerülték azt az utczát, melyben a tömeg állt, hogy aztán a tulsó végén, a város határán kezdjék a nép szétoszlatását.

Zmeskál összetett kézzel beszélt a tótokhoz, hogy csak menjenek haza, nehogy baj érje őket, majd csak eligazitja ő jóra, a mi történt. Közibe keveredett a népnek s néhány percz mulva a tömeg ritkulni kezdett s lassankint kijebb huzódott.

Az utcza végén álló Brüll-féle korcsma előtt találkozott Zmeskál a gyalogsági tisztekkel, a kiket a zborói választásról ismert. Elmondta nekik a történteket, hogy a csendőrfőhadnagy bele akart lövetni a nép közé.

A százados (nevét nem sikerült megtudnom, a 72-es ezredből való) összecsapta a kezét.

Ebben a pillanatban egy csapat csendőr rohamlépésben közeledett a tömeghez.

A százados odaugrott és elkiáltotta:

— Halt gendarmerie!

A csendőrök rögtön haptákba vágták magokat.

— Hol van a tisztjük? — kérdezte a százados.

A csapatból előállt egy őrmester és bemutatván magát, jelentette, hogy a tisztjeknek máshol van dolguk, ő a csapat parancsnoka.

— Én pedig az itt parancsnokoló százados vagyok, mondotta a közös tiszt, s ezennel meghagyom maguknak, hogy az én parancsomat kövessék, nem pedig azt a parancsot, melyet a tisztjeik adtak. Az én parancsom pedig az: Halt und keinen Schritt weiter! (Álj s egy tapotat se tovább.)

A csendőrök álltak, mint a cövek. A százados pedig elküldötte a vele volt többi tisztet, hogy fuvassák össze a már haza küldött bakákat s állitsák föl kordonula csendőrség és a nép közé.

S nemsokára rohanva jött a katonaság s megformálta a kordont.

A nép azután lassan, csöndesen szétoszlott

A választásra kiküldött katonaságnak ityetén önálló fellépését láttuk már Szentesen is s ebből az látszik, hogy a katonaság külön, titkos utasitást kapott a választásokra.

HIREK.

— **Fejedelmi vendégek Kis-Jenőn.** Fülöp orleansi herczeg nejével, Mária Dorothea főherczegnővel ma este az aradmegyei Kisjenőre érkezik, hol több napot fognak tölteni. Hivatalos fogadtatás a herczeg kivánságára nem lesz. Körülbelül egy hétig marad a fiatal pár Kisjenőn. Vasárnap, hétfőn és kedden vadászat lesz Bánkuton, melyen a fejedelmi vendégek is részt vesznek.

— **Egyleti hirek.** A székesfejérvári jótékony nőegylet, a szegénysorsu iskolás gyermekek között, a téli ruházatok kiosztását 1896. november 18-án délután 3 órakor fogja eszközölni a polgári leány iskola nagytermében.

— **Hohenlohe biboros irásbeli hagyatéka.** A Rómában most röviddel ezelőtt elhunyt Hohenlohe biborosról egy berlini lap azt ujságolja, hogy néhány hónap előtt egy olasz politikusnak egy csomó érdekes politikai okmányt adott át, melyek közt számos Bismarcktól eredő levél is van. Az illető politikus állitolag felhatalmazást nyert arra nézve, hogy ez okmányokat közzétegye, ha azt helyesnek tartja.

— **Mária Dorothea főherczegnő tanárjának a kitüntetése.** Dr. Timon Ákos min. tan. egyetemi tanárt nagy kitünte.és érte. Mária Dorotthea főherczegnő Fülöp orleánsi herczeggel történt egybekelése alkalmából a tudós tanárnak sajátkezü felirással ellátott arczképét ajándékozta. Ezen kitüntető ajándékozásban a fenséges tanitvány elismerése nyilvánul egykori kegyelt jogtanára iránt. Midőn ugyanis Timon Ákos egyetemi tanár 1891. évben József Agost főherczeget Alcsuthon a jogi tudományokra oktatta, a főherczegnő nagy szorgalommal és kedvteléssel szintén részt vett az előadásokon, egyetlen órát sem mulasztott el, sőt a fenséges szülők jelenjétében többször kitünő eredménnyel kolloquált.

— **A herczegprimás adománya.** Vaszary Kolos biboros herczegprimás az esztergomi katholikus legényegyletnek, ugy az ottani Szent Anna egyletnek 200—200 frtot adományozott.

— **Kinevezés.** A belügyminiszter a tárnoki anyakönyvvezető mellé h. anyakönyvvezetővé nevezte ki Richter József segédjegyzőt.

— **A „harmonika" és a csaló.** Bleider Gyula suhancz a napokban megjelent egy ismerősénél s ott kikönyörögte az illető harmonikáját, azzal az okkal, hogy vele házról-házra járva egy kis keresetre tegyen szert. Bleider midőn már magánál érezte a hangszert, gondolt egyet s betette a zálogházba. De a rendőrség ezt nem vette valami oly könnyen, mint Bleider, hanem letartoztatta a suhanczot csalás vétsége miatt s két napi „hüsre" tette.

— **Felsőbb polgári leányiskola Székesfejérvárott.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratban értesiti a város közigazgatási bizottságát, hogy a szept. 16-án kelt előterjesztésére, melyben értesitést kérnek arra vonatkozólag, hogy intézkedett-e már a miniszter a Székesfejérváron kért felsőbb leányiskolára vonatkozólag. A miniszter válaszában tudatja, hogy az előterjesztést figyelembe veszi, s legközelebb ha engedi ideje tárgyalás alá kerül.

— **Meghivó.** A székesfejérvári kath. legény-egylet tagjai által f. hó 22-én egyletük helyiségében (Kossuth-utcza 6. sz.) zártkörü tánczfüzérkét rendeznek, melyre a meghivók már ki lettek bocsájtva.

— **A papok üldözése.** Még a mult évben történt, hogy Knezits József ráczkevei lelkész, a junius 30-án megtartott buesu alkalmával felszólitotta hiveit, hogy Lepsényi Miklósnak gyüjtést rendezzenek a czélból, hogy az egybegyült összegből kelyhet vegyenek és azt neki ünnepélyesen átadják. E felszólitása nem maradt eredménytelenül, mert mintegy 80 frtot adakoztak a jelenvolt hivek, mely összegen kelyhet vásároltak és félre tették azt az ünnepélyes alkalomra. Lepsényi Miklós szept. 7-éz megérkezett Ráczkevére, érkezését az ünnepély rendezésre meghivott vezérférfiak be is jelentették a szolgabirónak. A szolgabiró azonban értesitette az ünnepély rendezőket, hogy a kehely ünnepélyes átadását meg nem engedheti, tekintettel a helyi felekezetek között támasztott viszályra s izgatottságra. A szolgabiró engedélye daczára Knezits V. József lelkész a plébániára vezette hiveit, hogy majd ott adják át a kelyhet. Utközben csendőrök felszólitották a népet, hogy oszoljanak szét, a mit meg is tettek, de Knezits felhivására a templomba vonultak, hol megtörtént az ünnepélyes kehely átadás, a mely után Knezits beszédet intézett a néphez, a melyben

00000124

a polgári házasság ellen keményen kifakadt. A pestvidéki törvényszék a hatóság elleni izgatás és vallás elleni vétségekkel vádolt Knezits V. Józsefet felmentette a vád alól, de az ügyész felebbezésére a kir. itélőtábla egy évi államfogházra és 200 forint pénzbüntetésre itélte, a mit a kuria is helybenhagyott. Ha lett volna liberális és zsidó nem kapott volna ily sulyos büntetést.

— **Furcsa mézeshetek.** Egy gazdag peruviani kereskedő nemrég megnősült. A fiatal pár a mézes hetek eltöltésére vonatkozólag elhatározta, hogy az általános szokásól eltérőleg nem tervez nászutat valamely világvárosba, hanem az esküvőt követő boldog napokat egy öserdőben éli le, kezdetleges sátor alatt. Barátaiknak tudtára adták, hogy ott akarnak élni Ádám és Éva módjára három hónapig, azután visszatérnek az emberi társadalom körébe. Ilyen különös gondolat csak egy amerikai agyból származhatik.

— **A lázaristák missziója** a ferenczvárosi plébánia-templomban tegnap délután végződött be ünnepélyes „Te Deum"-mal. Egy héten keresztül reggeltől késő estig folyton tartott az ájtatosság s naponta három prédikációt mondottak. A templom mindig zsufolva volt hivekkel különösen a prédikáció alkalmával mozdulni sem lehetett benne. A missziókat tartó lazarista atyák négyen voltak, közöttük Follok József atya is, ki mint esztergomi kanonok, pápai prelátus lépett be a szerzetbe.

— **Csodálatos büvészet.** Egy mexikói lap Vuopa nevü ezermester mutatványairól csodálatos dolgokat tud beszélni. Nem gyürüt, órát, labdát tüntet el, hanem képes eltüntetni a nézők előtt egy vad bibát is, melyeket lánczoknál fogva vezetuek elő. A néző körbe állják, akkor rudakkal vászonsátort emelnek a bika felé. Voupoa egyet tapsol és nyoma sincs a bikának. Milyen rendkivüli pontossággal tud löni, hogyan dobálja keresztül a kést felesége ujjai közt, az nem is valami szokatlan, Vupoanál pedig épen közönséges. Hanem Vupoa képes még a következőkre is. Előhoznak egy földdel telt vázát, Vupoa pedig belétesz egy cseresznyemagot. Csak egy percz, a mag kikelt. Nő, nő szemlátomást. Majd virágzik, végül pedig terem szép piros édes gyümölcsöt. A mag elültetése után hat percz mulva Vupoa már egy tányér cseresznyével kedveskedik nésöinek. A csodálatos büvész ereiben hamisitatlan azték vér csörgedez s családja századok óta mindig üzi a büvészetet. Csakis amerikai talajban nőhet ilyen rendkivüliség.

— **Szerzők kerestetnek.** A „Budapesti Hirlap" legutóbbi két számában megjelent az alábbi két közlemény, melyeket alant minden kommentár nélkül közlünk: (I.) „Székesfejérvárott szombaton különös körülmények közt adták először a fővárosi szinpadok megkerülésével, egy eredeti énekes bohózatot. A vaudvillet, melynek czime Nincs többé hütlenség, s a mely a szinlapon Sztojanovics Jenőt és Sass Edét vallotta szövegiróiul, zeneszerzőjeül pedig ugyancsak Sztojanovicsot, Családi szentély czimen a népszinház igazgatósága is elfogadta előadásra. Az egyik szerzőnek azonban nem volt türelme megvárni a budapesti előadást s bár a másik szerző, Sass Ede tiltakozott a szinrehozatal ellen, ügyvédhez és rendőrséghez fordult, előadatta Székesfejérvárott. A darab keletkezésének különben — mint értesülünk — érdekes históriája van. Az eszme Szomaházy Istváné, a kitünő iróé, a ki egy napon meghivta magához fekete kávéra Sztojanovics Jenőt, mint zeneszerzőt, hogy elmondjon neki egy pompás operettideat. Sztojanovics meghallgatta az ideát és megitta a fekete kávét másnap pedig meghivta magához fekete kávéra Sass Edét, hogy elmondjon neki egy kitünő operettideát. Sass Ede megitta Sztojanovics fekete kávéját és meghallgatta Szomaházy ideáját, a melyet aztán meg is irt. Igy készült el a székesfejérvári premier, a melyen a darab nem aratott nagy sikert." — (II.) „Megemlékeztünk mai számunkban arról a kalandos pályáról, a melyet a Nincs többé hütlenség czimü énekes bohózat megfutott, a mig a székesfejérvári szinpadon bemutatóra került. Szomaházy István ur most arról értesít bennünket, hogy a darab alapeszméje Szabó Endrétől ered, Faragó Jenő ur pedig azt irja nekünk, hogy az énekszámok verseit ő irta. Ilyenformán eddig a darabnak a következő szerzői ismeretesek: Szabó Endre, Szomaházy István, Sztojanovics Jenő, Sass Ede és Faragó Jenő. Jelentkezéseket még elfogad a szerkesztőség Sic itur ad astra czimen." — Miután akad itt Székesfejérváron egy-két ember, a kit érdekel az emlitett darab leadtuk minden megjegyzés nélkül a fenti közleményeket.

— **Simli Mariska sajtópöre.** Ki ne ismerné Székesfejérváron Simli Mariska kisasszonyt, aki egyidőben Székesfejérváron élt anyjával s itt mindig pap ruhába és czilinderbe járt. Később mint duhajkodó egyetemi hallgató szerepelt és attól fogva is sürüen gondoskodik, hogy a nevét ne feledjék el. Legutóbb Haladás czimmel lapott inditott Debreczenben, amelyben reformálni óhajtotta a sülyedésnek induló irodalmat, a századvégi erkölcsöket és vak tudományt, széles körü müveltséget igért olvasóinak. Debreczenben azonban nagyon meg vannak elégedve a jelenlegi helyzettel, a tudomány és irodalom magas fokára nem akarnak eljutni, amiből következik, hogy Simli Mariska lapjának nem sok előfizetője volt. Haragudott is emiatt nagyon a kisasszony-szerkesztő és haragja különösen egy ott lakó Bosznay István nevü kereskedő ellen irányult, akit egy nyilttéri közleményben keményen meg is támadott. Bosznay, mivel a közleményben becsületsértő kifejezések vannak, sajtópert inditott Simli Mariska kisasszony ellen.

— **Rablóbanda a Dunántul.** Az utóbbi időben Győr, Veszprém, Sopron és Mosonyvármegye egyes községeit egy rablóbanda tartotta állandó félelemben, mely az éjszaka leple adott nem egy betöréses lopást követett el, söt attól sem riadt vissza, hogy a nyilt országuton támadást intézzen a békés utasok ellen. A csendőrség nyomozott a tettesek után s gyanitotta is, hogy a banda tagjai kóbor czigányok, de nem tudott nyomukba akadni. Néhány nappal ezelőtt azonban a sopronmegyei Szováth községben Szabó István és Szabó György gazdálkodók portáját törték föl s elvittek onnét minden mozdithatót. Wlassics János csornai csendőrőrmester letartóztatott huszonnégy kóborczigányt, köztük Karika Palit és Sztojka Gyurit, a kiknek része volt a marczalkői rablógyilkosságban, a miért bátyjukat előbb halálra, majd életfogytiglani fegyházra itélte a biróság. A letartóztatott czigányok a vallatás során 12 betöréses lopást ismertek be. Ez a banda vitte el a csanaki templomból a szentségtartót, ők garázdálkodtak Győr-Szent-Iványon, Mérgesben, egyik orgazdájuk pedig Győrben lakott, kitől a napokban nagy mennyiségü holmitt kobozott el az ottani rendőrség. Ehhez a bandához tartozott a hires alcsuthi vajda Lakatos György is, a kit a mult szombaton tartóztatott le a budapesti rendőrség, a belvárosban elkövetett rablási kisérleteikért egész uri familiájával együtt. Az elfogott rablóbanda ügyében most három-négy vármegyéből hallgatnak ki tanukat s igy hónapokig eltart, mig a monstrebünpör megérik a végtárgyalásra.

— **Az uj egyenruha.** Legközelebb megláthatjuk már a hadsereg uj egyenruháját mert a Károly román király nevét viselő Budapesten állomásozó 6. gyalogezred egyik százada már megkapta kipróbálás végett az uj uniformist. Az uj ruha — mint már régebben megirtuk — olyan szinü, mint a vadászoké, a nadrág a bosznia-herczegovinai csapatokéhoz teljesen hasonló, a zubbony gallérján egész körül az illető ezred szine van. A sapka marad a régi.

— **A szőlőhegyi lakosok kilakoltatási ügye.** A székesfejérvári öreghegyi lakosok — mint értesülünk — a legközelebbi közgyülés elé egy kérelmet fognak intézni, hogy kilakoltatásukat tekintettel arra, miszerint Székesfejérvárott a hegyközség már megalakult s a szabályrendelet jóvá lett hagyva — a hegyközség közgyülésének e tárgyban hozandó határozatáig függessze fel. Ha a közgyülés e kérelmet elutasitja, a szőlőhegyi lakosoknak szándékukban van a halasztásért a belügyminiszterhez fordulni.

— **Harminczőt zerge két nap alatt.** Ez se Magyarországon esett, azt minden olyan vadász kitalálja, aki a mi viszonyaikkal ösmerős. Porczia Lajos herczeg lőtte ezt a sok zergét Spittalban (Karinthiában) néhány magyar urból álló vadásztársaságával a minap. A herczeg, aki nemrég vette át gyönyörü szép családi majorátusát, annak előtte állandóan magyarországi lakos volt s itt mindenkit megnyert kedvességével és igazi, hamisitatlan uri modorával. Természetes dolog, hogy nagy ismeretsége volt ennek következtében s hogy mindenki vele örvendett, a mikor mint majoreskót üdvözölhette. Spittal vadregényes hegységeiben van a terjedelmes Porcia-birtok, Olaszország és Tirol határán. Ott lakik most a herczeg s oda hivta meg jó ösmerőseit innen Magyarországról. A magyar vadászok még álmukban sem élveztek ilyen vadászatot. Két nap alatt harminczőt remek kampós állatot löttek. Hogy a vadászat után minden izében magyar lakoma következett a herczeg vengégszerető házánál, azt fölösleges volna külön hangsulyozni.

— **Száz éves ujság.** A hatalmas világlap, a londoni The Times elérte századik évfolyamát. A szerkesztőség ez alkalomból jubileumi számot adott ki, mely a lap első számának hasonmását is bemutatja. Ez a szám nemcsak a kulturtörténelmi szempontból érdekes, de azért is, mert megjelenése az angol történelem egyik legmozgalmasabb korszakába esett. Minden év november 8-án installálják Londonban az uj lordmayort. A Timesnek ez a száma többek között kimeritő tudósitást közöl Mister Brook Watson megválasztásáról Mister Curtisszel szemben. Közli a beszédeket és leirja a Guildhallban tartott nagy bankettet, a melyen Fox és Pitt is jelen voltak. Ugyanaz nap érkezett meg Londonba Washington számüzetésének hire. Erről is közöl tudósitást a Times. A Times első száma csak négy oldalra terjedt. hirdetések csupán az utolsó oldalon vannak. Egy szám ára 4 és fél pence volt. Az első lap hasonmása, melyet egy pencért árulnak Londonban, a sajtóhibáig hü. A Times most már legelterjedtebb lapja a világnak.

— **Nansen ujsághonoráriuma.** A londoni „Daily Chronicle" a napokban közleményeket hozott Nansentől az északsarki ut tudományos eredményeiről. A munkáért, mely körülbelül 15,000 szót tartalmaz, Nansen 80,000 márka honoráriumot kapott, egy szóért, többet mint 5 márka. A közlemény miatt Nansen angol kiadója panaszt emelt a „Daily Chronicle" ellen. Mert a kiadó, a ki Nansennek a kiadási jogért nem kevesebb, mint 200,000 márkát fizetett, az által megkárositva érezte magát, hogy a „Daily Chr." Nansennek a lapban megjelent dolgozatát az egyedülinek, kizárólagosnak jelezte. A két fél azonban kiegyezett.

— **Éjjeli razzia.** A csendőrség tegnapelőtt csütörtökön éjjel razziát rendezett, mely alkalommal 6 csavargó került be a városház börtönébe, s 2 2 napi elzárásután illetőségi helyükre tolonczálták.

— **Névváltoztatás.** Fischer Gyula Sárbogárdon állomásozó csendőr a belügyminiszter engedelmével vezetéknevét „Füredi"-re változtatta.

— **A svédgyufa története.** Jönköping svéd városban még életében szobrot akarnak állitani a város főterén Lundström Károlynak, a svéd-gyufaipar megalapitójának, az elő svédgyufagyárosnak. Otven éve mult, hogy Lundström kis gyárát fölépitette, ma egy óriási telep az, melynek jövedelmét 1881-ben két millióra becsülték. Azóta több hasonló gyár épült Svédországban. Jönköping polgársága pedig nagy jómódra tett szert a „Taendstikker utan svafel och phosphor" gyártásából. — Magát a svéd-gyufát nem Lundström találta föl, egy bécsi vegytanár, Schrötter Antal fedezte föl a negyvenes években az amorf foszfort, mely a svéd-gyufák gyártását lehetövé

00000125

tette. Már évtizedekkel azelőtt Claude Louis Berthollet rájött, hogy a klorsavas káli a konczentrált kénsavat nagy hőkifejtés mellett bontja föl és ő fedezte föl tulajdonképpen az első foszfornélküli gyufát, melynek a fején egy kis darab klorsavas káli volt. Ezt a fadarabot konczetrált kénsavba mártották és a mikor kihúzták a kén meggyuladt. Ezeknek a gyufáknak a használata nagyon sok kellemetlenséggel és veszedelemmel járt, miértis használatuk nagyon sok államban el volt tiltva. A foszforos gyufák fölöslegessé tették később ezt a veszedelmes szerszámot, de még sokkal többet ér a svéd-gyufa, a mely csak akkor gyullad meg, ha a skatulya oldalán levő foszforhoz dörzsölik. A biztositó társaságok kimutatásai szerint 1870 óta, a mikor a svédgyufák általános elterjedést nyertek, a tüzesetek száma apadt. A svéd gyufa gyártása virágzó kiviteli ipar alapját vetette meg Svédországban 1865. óta, mikor 1,200.000 kilogrammot gyártottak, a svéd gyufa exportja megkétszereződött. Maga a jönköpingi gyár 1500 munkást foglalkoztat és 4—5 millio forint értékü gyufát állit elő évente. Ezt a gyárat alapitotta Lundström, a ki ez által egész Jönköping jóltevője lett és nem csoda, ha azok a polgárok, kik neki köszönhetik vagyonukat, szobrot állitanak a „svéd gyufa atyjának."

— **Szerkesztöváltozás a Tiszántulnál.** A nagyváradi katholikus „Tiszántul" szerkesztője Csippék Ferencz lemondott a lap további vezetéséről. Helyét, mint ideiglenes felelős szerkesztő, Vucskics Gyula dr. foglalta el.

— **A kuvaszok szerepét** az összes választásoknál a zsidóság vitte, az ország minden részében, ezek felhasználásában mintegy parancsszóra járt el minden liberális választási elnök. Mig az ellenzéki párt vagy nem kapott rendezőket, vagy ha igen, csekély számmal s azok is csak akadályozva teljesithették kötelességöket, a liberális részről minden zsidó gyerkőcz rendező volt, fölös számmal, nekik szabad volt az ut s a mi vérig boszantotta a ellenzéki választókat mindenütt, telve volt velök a választási helyiség. Az ördög se sugalmazhatott volna a liberálisoknak alkalmasabb módot, hogyan lehet az antiszemitizmust jobban bevésni a keresztény emberek lelkébe, mint a zsidóságnak és ezek szemérmetlenségének felhasználása által a választásoknál. És ezek a liberálisok azok, akik midőn az általok ápolt antiszemitizmus látható szimptomákban jelentkezik, nem találnak elég korholó szót annak a megbélyegzésére. Hogy az ily módon eljáró ember a társadalmi békének legnagyobb ellensége, az bizonyos és a zsidók tulajdonitsák majd azoknak, kiket önző érdekeik fejében oly vakon szolgálnak, ha a józan társadalom egyszer ismét kezd majd leszámolni velök, mint annyiszor tette a történelem folyamán. ę

— **Bukott önkétesek tiszti vizsgája.** Nevezetes rendeletet adott ki ujabban a hadügyminiszterium az egyéves önkéntesek érdekében. Tudvalevöleg eddig csak azok az önkéntesek tehettek tiszti vizsgát, kik az első évet jó eredménnyel végezték s kiváltképen azok, kik ugyan két évet szolgáltak, de jó magaviseletükkel kiérdemelték a tiszti vizsgára való bocsáttatását. A hagügyminiszterium most közzé teszi, hogy azok az önkéntesek is jelentkezhetnek tiszti vizsgára, kik ugyan az első év végén a tiszti vizsgán elbuktak, de a második évre szabadságoltattak. Megjegyzendö. hogy ez csak kedvezmény, a második évre szabadságolt önkéntesek a tiszti vizsgára nem kötelezhetők. Aligha fog akadni oly önkéntes, ki erre a vizsgára jelentkezik, minthogy ez esetben a második évben is kénytelen az illető „a katonai kiképeztetésben is részt venni". Ez a második esztendő nagyon is nagy áldozat

— **Egyházi szerek,** zászlók, miseruhák, keresztuti- és oltárképek, csillárok, kegytárgyak, képek és könyvek beszerzésére ajánlkozik **Süts és Társa,** a bibornokérseki és Magyarország herczegprimásának udvari szállitói. — Budapesten, IV., Kossuth Lajos-utcza.

Irodalom és Művészet.

A „**Székesfejérvári Naptár**" megjelent az 1897-ik évre, Számmer Imre könyvnyomda kiadásában. Tartalmaz érdekes olvasmányokat, különösen a millenniumi ünnepségekkel foglalkozik, böven. Azonkivül vannak benne Székesfejérvár és Fejérmegye közönségét érdeklő közhasznu dolgok. A szépen kiállitott naptár ára 40 kr. — Olvasóinknak figyelmébe ajánljuk.

Saverny Róbert vagy a Keresztes hadak Keleten czimü kath. regény megjelent. A jeles szerzőtől származó franczia müvet T. Pelikán Krizsó magyaritotta. A jelen regény azon idő eseményeit irja le elbeszélő alakban midőn szent Bernát gyujtó beszédei nagy lelkesedéssel töltek el a Nyugat keresztényeit s százával és ezrével tódultak a szaraczénok által bitorolt szent föld visszafoglalására. Saverny Róbert nemes, elhagyja anyját, jegyesét és a szent kereszt szolgálatába szegődik. A keresztes hadjárat elmultával visszater övéihez s megtartva hüségét elveszi választottját. A mű diszes kiállitásban 8 ivre terjed. — Füzve 40 kr, fél vászonba 60 kr, egész vászonba diszes nyomással 75 kr. Ajándékul igen alkalmas. Kapható: „Oktató Népkönyvtár" szerkesztőségében, Pozsony (Ferencziek).

Jambó! — az idénre ez a Mokány Berczi kalendárium. Népszerübb, kedvesebb, vidámabban hangzó czimet keresve sem találhatott volna 1897-iki irodalmi ruczczantásának a nömös Bertalany, a kinek eddig is minden „évkönyve" a legnépszerübb és legvidámabb, tehát méltán a legkapósabb is volt valamennyi hasonszörü társa között. Itt az egész Mucsa és az ő lakossága olyan erös dombormüben van földolgozva, hogy szinte kilép a keretből. A kötet melléklete: „Ős-Budavár Mucsán" kaczagtató mű, fényes igazolásául annak, hogy a kisvárosi ferdeségek e hatalmas paródiája általános népszerüségre tett szert az egész országban. És nem hiányzik a nevezetes gárdából egy sem, pedig se szeri, se száma, annyi van. És az egész mulattató gyüjtemények ára egy forint = uno fiorino, a mint a „Jambó"-kötethez kellő „jammó-nyelven" a czim'ap jelzi. Jambó! Horizontális, Perpendikuláris, de különösen Funikuláris vidám naptár az 1897-iki bús esztendőre, jelenti a belső czimlap. Jó kedvibe lehöte ki Mokány Berczi de Gombszög et Bugacz. — Az Athenaeum nyomda szerető gonddal és gavalléros bökezüséggel állitotta ki a „Jambót", mely bizonynyal nagyon hamar megér néhány kiadást.

Az Athenaeum Olvasótára, ezen válogatott szépirodalmi vállalat immár ötödik évfolyamba lép. Eddig már közel 100 kötet jelent meg az Athenaeum Olvasótárából, valamennyi a hazai és külföldi regény- és novella-irodalom legjelesebb termékeiből. A most megindult 5-ik évfolyam első három kötete Paul Bourgetnek, a legjelesebb modern regényirónak legujabb, nagy szenzácziót keltett müvét hozza, a „Végzetes idill" czimü regényt, jeles magyar forditásban. Az Athenaeum Olvasótára ugy a regények megválasztásával, mint izléses szép kötésével valósággal arra van hivatva, hogy a hasonló német vállalatokat, a nálunk is annyira elterjedt „Engelhorn-köteteket" végre kiszoritsa s dicsekvéssel mutathatunk rá azon vivmányra, hogy immár a magyar könyvpiacz sikerrel veszi föl a versenyt az olcsó külföldi termékekkel szemben. Igy az Athenaeum Olvasotárát minden szempontból legmelegebben ajánljuk a magyar közönség figyelmébe. Minden kötet ára diszesen kötve 50 kr.

A kereszténység és korunk. III. kiadás, irta Bougaud Emil lavali püspök, forditották Dobos Lajos és Szentannai (Spett) Gyula n.-váradi l. sz. egyházmegyei áldozárok. I—V. kötet. E munkát osztatlan tetszéssel fogadta az egész kath. sajtó, azzal a közönség is; mit fényesen bizonyit az a nálunk nem mindennapi jelenség, hogy az ötkötetes nagy munkának immár harmadik kiadása járja. Bebizonyult, hogy a nagynevü szerző a magyar közönséghez is jól eltalálta a hangot. Korunkhoz szól: meggyözi az észt, felgyujtja a szivet s mindvégig lendületes előadásával lebilincseli az olvasót. A mű, tárgyánál fogva és korunk szükségleteihez képest legalkalmasabb az intelligentia felvilágositására s az ifjuság kath. meggyöződésének megóvására. Legalkalmasabb ajándék is bárminő alkalomból. Tartalmát és anyagát tekintve is talán a legolcsóbb magyar könyv. Az I. kötet: Vallás és vallástalanság. 8⁰ 532 lap. II. k: Jézus Krisztus 8⁰ 620 l. III k.: A Hiszekegy 8⁰ 532 l. IV. k.: Az egyház 8⁰ 544 l. V. k.: A keresztény élet 8⁰ 425 l. Az ötödik kötet az egész müre kiterjedö részletes tárgymutatóval s jegyzeteknek szánt nehány iv tisztapapirral van ellátva. — Az öt kötet ára füzve 10 frt. — A ki egyszerre legalább három példányt rendel, példányonkint 1 frt 50 kr., 10 példány után egyenkint 2 frt 50 kr. leengedésben részesül, de a viteldijat födözi. Papnövendékeknek tömegesebb megrendelés esetén jelentékenyebb kedvezményt is adok. (Sacerdotibus e. s. 25.) — Kapható Szentannai (Spett) Gyula plébánosnál Gyoma (Békésm.). — Ugyanannak kiadásában megjelent s a Sz. István-Társulat bizományában (Budapest, IV. Királyi Pál-utcza 13.) kapható: A fájdalom, kivonat A Kereszténység és Korunk első és ötödik kötetéből. Háromféle kiadás: egyszerü papiron, füzve 1 frt, finom chamois papiron füzve 1 frt 50 kr., csinos diszkötésben 2 frt.

Kóbor Tamás legujabb könyve. Légrády Testvérek a magyar irodalomban munkásságuk révén, melylyel oly sürün jelennek meg mint kiadók, méltó helyet vivtak ki maguknak. Az általuk kiadott könyvek sürü egymásutánban jelennek meg s kiállitásuk ugy bel-, mint kültartalomra nézve igen csinos. A legutóbb megjelent könyv czime, melyet Kóbor Tamás ismert fővárosi iró irt: „Félisten, mesék a hónapos szobából." Tartalma nagyrészét a könyv czimét is megadó czim alatt megjelent beszély tölti be. Szól a beszély egy fővárosi szállitó czég hivatalnokáról, a ki hirlapirónak adja ki magát s igy a háziasszonya leányának szerelmet vall, mig végre a ravasz fondorkodása napfényre kerül, a miért kénytelen megszökni hónapos szobájából, illetve háziasszonyától. A könyv további tartalma szépen, élvezetesen van megirva. Különféle elbeszélések váltogatják egymást, mely mind élvezetes olvasmány. Az elbeszélések czimei: Zsizsike, Don Juan a blinban, A Döményiné regénye, Két vén leány, A blamage, Az ur a háznál, A papiros, A nyugalmas év, A tavasz. Ára a csinos boritékban megjelent könyvnek 1 frt 20 kr., ajánlott bérmentes küldéssel 1 frt 35 kr. Ajánljuk olvasóink figyelmébe e könyvet, mely megrendelhető a kiadóknál: Légrády Testvérek Budapest, váczi-körut 78.

Közgazdaság.

A szőlő őszi ültetése.

(R. V.) Az őszi ültetés nem uj keletü eljárás a szőlőmüvelésben, s ha azt ennekelötte kiterjedtebben még nem alkalmazták, ugy ennek oka az volt, hogy a legtöbb szőlőt sima veszszőről ültették, mig az őszi ültetést jobban megháláló gyökeres vesszö ültetése sokkal ritkább volt mint napjainkban.

Különösen sok hive akad az ojtvány őszi ültetésének s az ez időszakban teljesitett ültetés előnyei valóban sok esetben szembetünőek. A talaj az egész tél folyamán megüllepszik, s a téli, tavaszi nedvesség beszivárgása által az ojtvány gyökereinek mintegy természetes beiszaposodása jö létre, mely kétségtelenül tökéletesebb, mint a mesterségesen végzett. A növény ennek következtében tavasszal teljes energiával láthat életmüködéséhez, mig a csak tavaszszal kiültetett ojtvány gyökérzete, mielőtt a növényt táplálhatná, hogy ugy mondjuk a földben elhelyezkedni kénytelen.

De az őszi ültetés nem minden esetben válik az ojtvány javára. A frissen rigolozott földbe öszszel ültetett ojtványok kisebb meg-

00000126

eredési százalékot nyujtanak, mint a tavaszi ültetésüek. Legalább határozottan erre utalnak ez irányban az idén tett tapasztalataim. Ezeket a következőkben közlöm:

A kezelésem alatt állott telepről 1895. őszén tekintélyes mennyiségü gyökeres kész ojtvány került eladásra. A nyár vége felé minden megrendelőnkhöz kérdést intéztem a tőlünk nyert ojtványok megeredését és vegetációját illetőleg. A beérkezett válaszok szerint, mindazon helyeken, hol tavasszal ültették az ojtványokat a megeredés legalább is kielégitő, sok esetben kitünö volt. Négy helyütt ültették ki az ojtványokat összszel, még pedig frissen forgatott földbe. Az eredmény egy helyütt teljesen rossz volt, alig eredvén meg az oltványokból néhány, a többi három megrendelőnél pedig szintén igen gyenge maradt a tavasszal ültetők sikereivel szemben. Az ojtványok ugyanegy mód szerint készültek és egyformán szigoruan lettek osztályozva.

Magam is mintegy 2600 dbot használtam fel ezen ojtványok közül ojtványszőlő létesitésére s daczára, hogy az ültetésnél a legnagyobb gonddal jártam el, az összel ültetett ojtványok 25%-a meg nem eredt. Ugyanilyen alanyu és nemes fajtáju ojtványaink, tavasszal ültetve 97%-nyi eredést adtak.

Megvizsgálván az őszi ültetés kiveszett ojtványait. A legtöbbnél azt tapasztaltam, hogy a gyökerek egy része el van szakadozva. Ezt a frissen forgatott föld egyenetlen sülyedésének s talán a föld fagyásnak lehet betudni.

A most elmondottak mindenesetre oly figyelemre méltóak, hogy legalább is gondolkodóba ejthetnek az őszi ültetés haszna iránt friss forgatásu földben.

Egészen másként áll a dolog, ha már némileg megüllepedett földbe ültetünk, mert itt az emlitett eshetőségek elesnek s az őszi ültetés előnyei teljes mértékben érvényesülhetnek.

Az ültetés árokba, gödörbe vagy hengerfuró után történhetik. Az árokba való ültetés forgatott földben teljesen felesleges költséget okoz. Ha az ojtvány gyökerei nem igen hosszuak, ugy hogy szük lyukban is elférnek ültessünk hengerfuróval hosszabb gyökerü ojtványokat, pedig ásott gödörbe.

Nagyon praktikus a Weisenbacher által szerkesztett lyukfuró, mellyel 18-20 czmnyi átmérőjü lyukat is készithetünk. Ez az eszköz tudomásom szerint készen sehol sem kapható, de bármely kovácsnál elkészittethető.

Az ültetésnél ép ugy járunk el, mint a ták kiültetésénél. Előbb kevés földet dobunk a gödör fenenére, azután erre állitva az ojtványt lapátonkint dobjuk a földet a gödörbe, közben az ojtványt folyton gyöngén rázogatva, hogy a föld jól gyökerei közé jusson. Igen jó a gödör aljára komposzttrágyát helyezni. Ez azonban mindig teljesen érett és átszitált komposzt legyen, mert különben vele igen sok káros rovart vihetünk a földbe, hol azok romboló munkájokat az ojtvány földalatti részein azonnal megkezdhetik.

A növény fejlődését rendkivül hathatósan segiti elő, ha az ültetés alkalmával istálló-trágyában részesül, még pedig oly módon, mint a hogy a döntéseket trágyázni szoktuk. Mikor ugyanis a gyökereket, már vagy egy kis tenyérnyi földréteg boritja néhány czmnyi rétegben érett trágyát teritünk el a gödörben s csak azután folytatjuk annak behányását. Ily trágyázást oly talajon nem szabad alkalmaznunk, melyben a gyökér-penész fejlődésére kedvező viszonyokat találhat, azaz nyirkosabb természetü talajokon, mert ilyenekben a trágyázás csak fokozza a baj elterjedésének veszélyét. Nem szabad igy trágyáznunk oly területen sem, melyről a pajorok alaposan kirtva nincsenek, mert a földben temetett trágyával az ojtványokhoz csalogatjuk ezt a veszedelmes ellenséget. Minden más esetben az ily ültetés czélravezető és hasznos lesz.

Az ültetés alkalmával a földet mindég jó le kell taposnánk, még pedig nem csak a gödör teljes betemetése után, hanem annak behányása alatt is többször. Ha hengerfuró után ültetünk, ezt a munkát egy tompa végü karóval végezhetjük.

Az iszapolást őszi ültetésnél feleslegesnek találom s kivált ha az ültetés késő összel történik, nem is merném ajánlani, mert könnyen rossz következményeket i- vonhatna maga után.

Az ojtványok ültetésénél igen fontos, hogy hová jut azoknak forradási helye. Legczélszerübb az ojtványt oly mélyre ültetni, hogy az ojtás helye ép a földszinére, vagy egy csékélylyel az alá kerüljön. Ha magasabban a föld szine fölött van az ojtvány a szelek és a nap száritó hatásának a forradási hely igen ki van téve, minek következménye nem ritkán a jól összeforrott ojtványoknál is az, hogy azok az ojtát helyén vagy a mellett megrepednek. Ha pedig mélyebben ültetjük az ojtványt ugy a nemes gyökereket hajt s ezeknek eltávolitása nehezebb, mint hogy ha az ojtás a föld szinén vagy, követlenül ez alatt van.

Az ültetés után a 4—5-ik szemig azonnal betakarjuk az ojtványokat s igy hagyjuk azokat tavaszig. A frissen ültetett ojtványt összel megmetszenünk nem szabad, mert ez által befödve, a megfulás vagy a szemek kipálása veszélyének tennők ki.

A gyökeres vesszö ültetésének legtökéletesebb módja ugyanaz, mint a mely az ojtványoké s a melyet az imént irtunk le. Nem tesz ebben különbséget, hogy amerikai vagy európai gyökeres vesszöről van-e szó.

De minthogy a gyökeres vesszö még sem oly értékes dolog, mint az ojtvány s igy pótlása is kevesebb költségbe kerül, ültetésénél egyszerübben szoktunk eljárni s megelégszünk azzal, hogy a gödörbe, illetőleg hengerfuróval készitett lyukba a gyökeres vesszőt elhelyezve, a lyukat vagy gödröt betöltjük (a vesszö lassu rázogatása mellett) s a földet jól betapossuk vagy begyömöszöljük s ennek megtörténtével a vesszö földön kivül álló részeit télre befedjük.

A gyökeres vesszö ültetése ugy történjék, hogy annak fejecskéje, azaz hajtásainak szétágazási helye 8—10 czmnyire kerüljön a föld fölé. Ha frissen forgatott talajba ültetjük a gyökeres vesszöt, (mint fönneb emlitettem károsnak tartok) a fejecskének csupán 2—3 czmnyire kell a talaj felszine fölé emelkedni, mert a föld tavaszig sokat száll s ezen szállásában a beleültetett vesszö tapasztalat szerint nem követi arányosan.

---

* **A vetések állása a megyében.** Az ösziek csaknem az egész megyében jól állanak egyedül a tömegesen föllépett férgek okoznak aggodalmat; különösen sok kárt okoznak az őszi gabonanemüekben a drótférgek és a vetési bagoly-pille. A gazdasági munkálatok, répa kiszedése és burgonya kiásása helyenkint még folyamatban van. — A kukoricza töréssel sok helyen a folytonos esős időjárás miatt megkéstek; mégis csaknem mindenütt bevégezték a munkálatot. Néhol a korán letört kukoricza penészedik, átlagban azonban a kukoricza ugy mennyiségre, mint minőségre közép és jóközép termést adott. A répatermés hozama mennyiségileg szintén közép és jóközépszerü: a czukorrépa minőségét néhol jónak, másutt gyenge közepesnek jelzik. A télre eltett burgonya sok helyen romlani kezd. A szőlőszüret különböző de többnyire gyenge közepes eredménynyel befejeződött, néhol ugyan dicsérih a must minőségét, mindazonáltal az idei bortermés minőségileg is a várakozáson alul maradt.

* **Sertésvész a megyében.** Kálozd községhez tartozó Hatvani pusztán a sertésvész fellépett.

* **Magyar hagyma Angolorszagban.** Makóról irják, hogy ott egy németországi kereskedő időzik, a ki eddig is már több mint 3000 métermázsa magyar hagymát vásárolt össze a jobb fajtából és azt ki fogja szállitani Fiumén át Angolországba. Ez az első eset, hogy a magyar hagymát tengerentulra szállitják, mert eddig csakis Németországba, Oroszországba, keveset Szerbiába s természetesen legtöbbet Ausztriába exportártunk. Az összevásárolt hagyma elszállitását Fiumába már meg is kezdték. A jelentékeny bevásárlás a hagyma árát felszöktette.

* **Uj vámrendtartás.** Az 1835-ben kelt s már most nagyon is elavult vám- és monopolium rendtartás reformálására Ausztriában uj törvényjavaslatot dolgoztak ki, mely már most a magyar pénzügyminiszteriumban van véleményadás végett. Ennek az eljárásnak s a vám- és kereskedelmi értekezlet erre következő tárgyalásainak befejezése után a törvényjavaslat a két parlament elé fog kerülni. A régi vámrendtartás 1835-ből való, s természetesen nem volt már most alkalmas az uj forgalmi eszközökkel szaporodott és óriási lendületet vett forgalom lebonyolitására. A törvényjavaslat a monopoliumokat érintetlenül hagyja, s csak a vámrendszernek ad uj keretet, melyen belül számos kérdést a rendeleti uton való szabályozásnak tart fönn. Az egyedárusági rendtartás ujjászervezését a kormányok egyelőre nem tervezik.

* **A magyar állambirtokok eladása.** A pénzügyminiszteriumban élénken foglalkoznak most az állambirtokok eladásával a mi utóbbi időben nagy arányokat öltött. Ebben az esztendőben már 3 millió értékü birtokot adtak el többnyire hosszu időre szóló részletfizetésért s a kormánynak meghatalmazása van még 4 millió frt becslési értékü urodalmat eladni. Lukács László pénzügyminiszter az uj képviselőháztól fölhatalmazást akar kérni még egy fél millió értékü uradalom eladásra. Ezenkivül még mintegy 6000 kataszteri hold 1·2 millió frt értékü állami birtokot akar a kormány eladni, állitólag telepitési czélból.

* **Sertésvészokozta veszteségek kárpótlása.** A porosz-szileziai mezőgazdasági kamara a sertésbetegségek által okozott károk megtéritéséről törvényjavaslatot dolgozott ki, melynek fóbb pontjai a következők: A sertésvészben vagy más betegségben elhullott sertésekért a sertések értékének legalább fél és legfeljebb öthatod része fizetendő kárpótlásul. Nem fizetendő kártérités: a szopós malaczokért, a sertésekért, melyek marhakereskedőknek vagy mészárosoknak tulajdonában vannak; a kellő gondozásban nem részesült sertésekért, a trichinás és borsókás sertésekért. E kártéritési összegek fedezésére minden sertéstulajdonos a birtokában levő sertések arányához képest bizonyos összeget köteles fizetni. A sertésvészben elhullott sertések értékesitését szigoruan tiltja a törvényjavaslat. Mindenesetre csak helyeselhető, hogy ily törvényekkel igyekszenek az állategészségügyi viszonyok javitására. A magyar gazdák nehéz helyzete nagyon is megokolttá tenné, hogy nálunk is hasonlóról gondolkozzanak s az országos állatbiztositást mielőbb végrehajtsák.

* **Amerikai szindikátus európai közuii vasutak megvételére.** Ujabb időben az amerikai nagy tőke Európára vetette a szemét s minden téren kiszoritani iparkodik az európai tőkét. Legujabban, mintegy new-yorki merkantilista lap irja, Clevelandban szindikátus alakult abból a czélból, hogy néhány nagyobb európai városban, mint Birminghamban, Edinburghban, Sheffieldben, Párisban, Marseilleben, Berlinben, Hamburghban, Bécsben, Rómában sőt egy ázsiai városban, Bombayban is, megvegyék a közuti vasutakat. Ebből a névsorból hiányzik Budapest neve. A min nem is csodálkozunk mert az amerikai tőkepénzesek is tudják, hogy a budapesti közuti vasutak oly óriási jövedelmet hajtanak, hogy birtokosaik nem fognak a zsiros koncztól megválni.

* **Szerbiai buza a budapesti malmokban.** Vonatkozással multkori hirünkre, mely a szerbiai gabona betodulásának növekedéséről szólott, ma arról értesülünk, hogy főként a budapesti malmok nagymérvü behozatalai okozták ezt a felette kellemetlen importot. A budapesti malmok számára egyedül szeptember hóban 10 uszályhajó buzát hoztak Budapestre. A folyó hónapban pedig még sokkal nagyobb mérveket ölt a budapesti malmok fogyasztása, szerbiai buzában, a mennyiben ezek e hónap első 10 napjában több, mint 350 vaggon szerbiai buzát vásároltak össze a budapesti tőzsdén.

00000127

VASUTI UJ MENETREND.

— Érvényes 1896. okt. 1-től. —

Budapest—Székesfejérvár—N.-Kanizsa.

	indul	érkezik	indul	érkezik
Gyorsv.:	7·00 reg.	8·30 d.e.	8·40 d.e.	11·45 d.e.
Szem. v.:	7·10 reg.	9·16 d.e.	9·26 d.e.	1·39 d.u.
Vegy.v.:	2·25 d.u.	4·27 d.u.	4·33 d.u.	8·55 este
Vegy.v.:	5·25 d.u.	7·39 este	—	—
Gyorsv.:	7·45 este	9·11 este	9·18 este	12·10 éjjel
Szem.v.:	9·25 este	11·33 este	11·43 este	3·52 éjjel

N.-Kanizsa—Székesfejérvár—Budapest

	indul	érkezik	indul	érkezik
Szem.v.:	12·15 éjjel	4·16 reg.	4·24 reg.	6·29 d.e.
Vegy.v.:	—	—	6·15 reg.	8·25 d.e.
Gyorsv.:	5·47 reg.	8·39 reg.	8·49 reg.	10·10 d.e.
Vegy.v.:	10·00 d.e.	2·10 d.u.	2·35 d.u.	4·31 d.u.
Szem.v.:	2·00 d.u.	6·00 d.u.	6·03 este	8·12 este
Gyorsv.:	5·06 d.u.	8·00 este	8·15 este	9·40 este

Sz.-Fejérvár—Veszprém. Veszprém.—Sz.-Fejérvár.

	indul	érkezik	indul	érkezik
Szem. v.:	5·20 d.e.	8·03 d.e.	4·19 reg.	6·— d.e.
„ „	9·34 d.e.	10·52 d.e.	7·08 reg.	8·34 d.e.
„ „	1·— d.u.	2·33 d.u.	4·43 d.u.	5·53 d.u.
„ „	9·27 este	11·— este	9·11 este	11·09 est.

Székesfejérvár——Komárom-Ujszöny.

Indul: d. e. 10·— Vegyes v. Érk.: d. u. 2·46
este 9·32 Személy v. éjjel 12·41

Komárom-Ujszöny——Székesfejérvár.

Indul: regg. 3·41 Vegyesv. Érk.: d. e. 8·22
d. e. 11·27 Személyv. d. u. 2·26

Székesfejérvár——Adony-Szabolcs.

Indul: regg. 4·19 Vegyesv. Érk.: regg. 5·57
d. u. 2·30 Vegyesv. d. u. 3·47

Adony-Szabolcs——Székesfejérvár.

Indul: regg. 6·37 Vegyesv. Érk.: regg. 7·54
este 6·— Vegyesv. este 7·22

MEGRENDELHETŐ!

Gróf Zichy Aladár ur **Vajta és sárszent-miklósi** (102 kat. hold) immunis homokszőllőtelepéről és gyümölcsfaiskolájából közel **négy** millió sima és gyökeres európai és amerikai szőllővessző és 80,000 3—4 éves gyümölcsfa a következő fajokban:

Muscat Alexandrine, Chasselas blanc, Chasselas rouge, sima ezre 10 frt, gyökeres 15 frt. Madlein, Mézes fehér, Fehér burgundi, sima ezre 6 frt, gyökeres 10 frt. — Olasz Rizling, Zöld silváni, Kövi dinka, Hárslevelü (Ezerjó), Szlankamenka, Merló, Kadarka, Oportó, Zierfandli, sima ezre 5 frt, gyökeres 9 frt. — Fenti fajokból néhány ezer fa, jól összeforrt, Ripária portálisra oltott oltvány is eladó 120—130 frt ezrenként.

Ripária portális, sima, I. rendü 15 frt. II. rendü 8 frt.

Alma és körte, magastörzsü, névvel ellátva, drbonként 35 kr, százanként 32 frt, ezrenként 300 frt. Papirhéju 4 éves diófák, drbonként 50 kr, százanként 45 frt. Őszibaraczk-szemzések 1—2 éves, 25 krtól 30 krig.

Maclura Aurentiaca, egy éves, legszebb élősövényt ad, ezre 10 frt.

Egy éves alma- és körtemagonczok, ezre 7 frt. — Keserü-mandula, 1 éves, ezre 10 frt.

A szőllővesszők 50—55 cmtr hosszuak, ültetésre elkészitve, peronospora-mentesek, fajtiszták, a miért felelősséget vállalunk.

A fenti árakban a csomagolás és vasuthoz szállitás is benntoglaltatik. — A szállitás a megrendelés k sorrendjében fog eszközöltetni. — Az összes ár a szállitáskor utánvételeztetik, akár ősz, akár tavaszszal történjék az.

Kivánatra a vesszők áttelelteteik s csak tavasszal szállittatnak, hogy ez által minden panasznak eleje vétessék. — Nagyobb megrendelésnél kedvezmény adatik.

Megrendelések:

Gróf ZICHY ALADÁR ur szőllőszete czimére: Vajta (Fejérmegye,) **kéretnek, hol bővebb felvilágositás is nyerhető.**

Ministrácziós könyv

jelent meg ép most kiadásomban.

Második bővitett kiadás

A „**Ministrálás módja**“ czimü füzet jelent meg Keszthelyen **Nádai I.** könyvnyomdájában. Összeállitotta: B. földi.

E kiadás egyesiti magában mindazon előnyöket, melyeknek hasonirányu müvek örvendenek. A latin szöveg ugy van irva, a mint olvasni kell. A minister gyermek teendőiről bő magyarázatot ad. E mellett a **legolcsóbb** a hasonló kiterjedésü kiadások között.

Ára: 3 krajczár.

Ajánljuk a hitoktató és tanitó urak figyelmébe.

Halász hálókhoz

legalkalmasabb fonalakat szállit a

Hartha János-féle czég

Insbruckban (Tirol)

mint különlegességet a szőlőoltásnál i. külözhetetlen legjobb minőségü **pamutot** is.

VEDJEGY.

FERENC- pálinka

(sósborszesz).

VÉRTES GYÓGYSZERÉSZ-FÉLE

használatban a leghatásosabb.

Egy üveg 1 és 2 korona.

Kapható: **Gyógytárakban, drogueriákban, füszerkereskedésekben.**

Továbbá ajánltatnak a „Sas gyógytár“ világhirü gyógyszerei u. m.:

Dr. Heuffel-féle gyomor essencia, Dr. Heuffel-féle vértisztitó labdacsok. Bánáti növény-nedv, Herkulesfürdői kőszvényszesz, Injectio és capsules végtelen stb.

Raktár **Székesfehérvárott: Imrich Viktor** gyógytára, valamint

Vértes Lajos, sasgyógytára Lugoson 454. sz.

A czimre figyelni tessék.

Elsörangu egyenruházati és hadfelszerelési intézet.

Egyenruháink

a tökeletesség legmagasabb fokán állanak

Katonaság, csendőrség, rendőrség, pénzügyőrség, erdészeti, vasuti, posta- és távirda hivatalnokok részére a legjobb beszerzési forrás.

Díszmagyar ruhákra külön osztály.

*

Telefon 1359. sz.

Különlegességek polgári ruhákban.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágositással dijmentesen szolgálunk. Kérjük minden kéréssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimeritő és felvilágositó választ.

Czim: **BLUM SÁNDOR és TÁRSA**

Váczi-utcza 12. szám, Budapest.

HIRDETÉSEK

felvétetnek kiadóhivatalunkban (Kigyó-utcza 9-ik sz. alatt) a legjutányosabb áron.

Nyomatott Számmer Imrénél, Székesfejérvárott.

00000128